

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.951:341.232.1

Гончаренко Ганна Анатоліївна

*доктор юридичних наук, доцент,
професор спеціальної кафедри № 1*

*Центру захисту національної державності
Навчально-науковий інститут державної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

Goncharenko Hanna

*Doctor of Legal Sciences, Docent,
Professor of the Special Department № 1 of the
Center for the Protection of National Statehood
Educational and Scientific Institute of State Security of the
National Academy of the Security Service of Ukraine
ORCID: 0000-0003-2483-8097*

**МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК СТОРОНА ВІЙСЬКОВО-
ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
INTERNATIONAL ORGANIZATION AS A PARTY TO MILITARY-
TECHNICAL COOPERATION**

Анотація. Вступ. Сьогодні військово-технічне співробітництво України є тим процесом, що уможливлює своєчасне забезпечення Збройних Сил України, а також інших військових формувань необхідними для стримування збройної агресії товарами, як-от військово техніка, боєприпаси, озброєння, товари подвійного використання тощо. Водночас згаданий вид міжнародної співпраці стимулює розвиток оборонно-промислового комплексу завдяки створенню спільних підприємств із іноземними компаніями, що спеціалізуються на виготовленні оборонної

продукції та наданні послуг із обслуговування такої продукції. Останнім часом засоби масової інформації рясніють повідомленнями про конкретні приклади реалізації наведених видів військово-технічного співробітництва між Україною та державами-партнерами (США, Велика Британія, Франція, Німеччина тощо). Однак, двостороння співпраця у військово-технічній сфері може реалізовуватися державою також і з міжнародною організацією, що також є учасником міжнародних зносин. Слід відмітити, що такий вид співробітництва між державою та міжнародною організацією є важливим елементом дотримання Україною передбаченого Основним Законом європейського та євроатлантичного курсу держави. Водночас реалізація таких міжнародних зносин у військово-технічній сфері може забезпечити державу необхідними оборонними матеріалами та технологіями, що є вкрай необхідною умовою підтримання обороноздатності під час повномасштабної збройної агресії. Отже, здійснення дослідження певних особливостей реалізації військово-технічного співробітництва між Україною та деякими міжнародними організаціями є важливим елементом розвитку національної правової доктрини на сучасному етапі розвитку держави.

Мета. Метою дослідження є виокремлення та дослідження напрямів військово-технічного співробітництва України з міжнародними організаціями, а також визначення їх характерних особливостей та деяких особливостей правового врегулювання такої співпраці в Україні.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) наукові дослідження українських вчених-правників, а також науковців, що висвітлювали окремі аспекти військово-технічного співробітництва, зокрема військово-технічного співробітництва України з деякими міжнародними організаціями; 2) національні нормативно-правові акти, що врегульовують окремі аспекти реалізації військово-технічного співробітництва; 3) дво- та багатосторонні міжнародні домовленості, що

дотичні до питань міжнародних постачань товарів військового призначення та подвійного використання. Під час написання наукової статті використовувались такі загальнонаукові методи: 1) метод аналізу (визначення окремих напрямів військово-технічного співробітництва України з міжнародними організаціями, виокремлення окремих положень національних правових актів, а також міжнародних домовленостей); 2) метод синтезу (узагальнення отриманих даних та формування результатів наукового дослідження).

Результати. В науковій статті розглянуто сутність військово-технічного співробітництва держави з міжнародною організацією. На прикладі співпраці України з деякими такими організаціями (ООН, ОБСЄ, НАТО та Європейський Союз) виокремлено головні напрями такої співпраці, а саме: інформаційний обмін, співробітництво у сфері міжнародних передач озброєнь, військової техніки, товарів подвійного використання, а також проведення спільних науково-технічних досліджень та обмін технологіями. Визначені характерні особливості реалізації основних напрямів таких зносин України із зазначеними міжнародними організаціями, як-от визначені органи державної влади України, що уповноважені здійснювати інформаційний обмін у межах досліджуваних міжнародних зносин, встановлено сутність такого інформаційного обміну, охарактеризовані деякі особливості національного правового регулювання порядку проведення закупівель товарів військового призначення та товарів подвійного використання через окрему міжнародну організацію тощо.

Перспективи. Подальші дослідження у запропонованій сфері варто спрямувати на вивчення особливостей національного правового регулювання реалізації процедури обміну технологіями (як військовими, так і технологіями подвійного використання) між Україною та такими міжнародними безпековими організаціями як НАТО та Європейський Союз. Вказаний напрям подальших досліджень є доволі актуальним, адже

розвиток такого типу зносин особливо інтенсифікувався вже після повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році.

Ключові слова: військово-технічне співробітництво, інтеграція, співробітництво, міжнародні організації, адміністративне право.

Summary. *Introduction. Today, Ukraine's military-technical cooperation is a process that makes it possible to provide the Armed Forces of Ukraine and other military formations with the goods necessary to deter armed aggression, such as military equipment, ammunition, weapons, dual-use goods, etc. At the same time, this type of international cooperation stimulates the development of the defense industry through the creation of joint ventures with foreign companies specializing in the manufacture of defense products and the provision of services for the maintenance of such products. Recently, the media have been full of reports on specific examples of the implementation of these types of military-technical cooperation between Ukraine and partner countries (the United States, the United Kingdom, France, Germany, etc.). However, bilateral cooperation in the military-technical sphere can also be implemented by a state with an international organization that is also a party to international relations. It should be noted that this type of cooperation between the state and an international organization is an important element of Ukraine's adherence to the European and Euro-Atlantic course of the state, as envisaged by the Basic Law. At the same time, the implementation of such international relations in the military-technical sphere can provide the state with the necessary defense materials and technologies, which is essential for maintaining defense capabilities during a full-scale armed aggression. Therefore, a study of certain peculiarities of implementation of military-technical cooperation between the State and an international organization is an important element of the development of the national legal doctrine at the current stage of development of the State.*

Purpose. The purpose of the study is to identify and study the areas of military-technical cooperation between Ukraine and international organizations, and also to determine their characteristic features and peculiarities of legal regulation of such cooperation in Ukraine.

Materials and methods. The research materials are: 1) scientific research by Ukrainian legal scholars, as well as scholars who have covered certain aspects of military-technical cooperation, in particular, military-technical cooperation between Ukraine and some international organizations; 2) national legal acts regulating certain aspects of military-technical cooperation; 3) bilateral and multilateral international agreements related to international supplies of military and dual-use goods. In writing the scientific article, the following general scientific methods were used: 1) the method of analysis (determination of certain areas of military-technical cooperation between Ukraine and an international organization, highlighting certain provisions of national legal acts and international agreements); 2) the method of synthesis (generalization of the data obtained and formation of the results of scientific research).

Results. The essence of military-technical cooperation between a state and an international organization is considered in the article. On the example of Ukraine's cooperation with some of these organizations (UN, OSCE, NATO and the European Union), the author highlights the main areas of such cooperation, namely: information exchange, cooperation in the field of international transfers of arms, military equipment, dual-use goods, as well as joint scientific and technical research and technology exchange. The author identifies the specific features of implementation of such areas of Ukraine's relations with these international organizations, namely, the Ukrainian public authorities authorized to carry out information exchange within the framework of the international relations under study, and also identifies the essence of such information exchange, and characterizes some specific features of national legal regulation

of the procedure for procurement of military and dual-use goods through a separate international organization, etc.

Discussion. Further research in this area should focus on the peculiarities of national legal regulation of the implementation of the technology exchange procedure (both military and dual-use technologies) between Ukraine and international security organizations such as NATO and the European Union. This area of further research is quite relevant, as the development of this type of relationship has particularly intensified after the full-scale invasion of Ukraine in 2022.

Key words: *military-technical cooperation, integration, cooperation, international organizations, administrative law.*

Постановка проблеми. Сьогодні військово-технічне співробітництво України є тим процесом, що уможливорює своєчасне забезпечення Збройних Сил України, а також інших військових формувань необхідними для стримування збройної агресії товарами, як-от військово техніка, боєприпаси, озброєння, товари подвійного використання тощо. Водночас згаданий вид міжнародної співпраці стимулює розвиток оборонно-промислового комплексу завдяки створенню спільних підприємств із іноземними компаніями, що спеціалізуються на виготовленні оборонної продукції та наданні послуг із обслуговування такої продукції. Останнім часом засоби масової інформації рясніють повідомленнями про конкретні приклади реалізації наведених видів військово-технічного співробітництва між Україною та державами-партнерами (США, Велика Британія, Франція, Німеччина тощо).

Однак, двостороння співпраця у військово-технічній сфері може реалізовуватися державою також і з міжнародною організацією, що також є учасником міжнародних зносин. Слід відмітити, що такий вид

співробітництва між державою та міжнародною організацією є важливим елементом дотримання Україною передбаченого Основним Законом європейського та євроатлантичного курсу держави. Водночас реалізація таких міжнародних зносин у військово-технічній сфері може забезпечити державу необхідними оборонними матеріалами та технологіями, що є вкрай необхідною умовою підтримання обороноздатності під час повномасштабної збройної агресії. Отже, здійснення дослідження певних особливостей реалізації військово-технічного співробітництва між Україною та деякими міжнародними організаціями є важливим елементом розвитку національної правової доктрини на сучасному етапі розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свій науковий інтерес на питаннях дослідження військово-технічного співробітництва України зосереджували дослідники Бегма В., Шемаєв В., Софронов О., Радов Д. [1; 2]. Деякі особливості співпраці у військово-технічній сфері між Україною та деякими міжнародними організаціями досліджували вчені Попко С., Ханін І. та Чеховська М. [3; 4; 5]. Водночас окремі питання міжнародного співробітництва України з євроатлантичними безпековими структурами вивчали Губський Б., Ліпкевич С., Бурдяк В. та Мороз І. [6; 7; 8]. Праці згаданих вчених, а також останні здобутки українських вчених-правників, що провадили свої дослідження у сферах адміністративного та військового права (Коропатнік І., Христинченко Н., Шопіна І., Петков С.) [9; 10], постали науковим підґрунтям для подальшої дослідницької розробки окресленого темою статті напрямку наукової розвідки.

Метою статті є виокремлення та дослідження напрямів військово-технічного співробітництва України з міжнародними організаціями, а також визначення їх характерних особливостей та деяких особливостей правового врегулювання такої співпраці в Україні.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) наукові

дослідження українських вчених-правників, а також науковців, що висвітлювали окремі аспекти військово-технічного співробітництва, зокрема військово-технічного співробітництва України з деякими міжнародними організаціями; 2) національні нормативно-правові акти, що врегульовують окремі аспекти реалізації військово-технічного співробітництва; 3) дво- та багатосторонні міжнародні домовленості, що стосуються питань міжнародних поставок товарів військового призначення та подвійного використання.

Під час написання наукової статті використовувались такі загальнонаукові методи: 1) метод аналізу (визначення окремих напрямів військово-технічного співробітництва України з міжнародними організаціями, виокремлення окремих положень національних правових актів, а також міжнародних домовленостей); 2) метод синтезу (узагальнення отриманих даних та формування результатів наукового дослідження).

Виклад основного матеріалу. У опублікованій Аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки» від 2014 року вказується на посилення значення військово-технічного співробітництва з іншими державами внаслідок розпочатої збройної агресії проти України [11, с. 41].

Сьогодні очевидним є той факт, що вже повномасштабне вторгнення в Україну є вагомою підставою розглядати військово-технічне співробітництво як чи не найважливіший елемент зовнішніх зносин України на сучасному історичному етапі розвитку держави. Доступ до сучасних оборонних технологій, розроблених у державах-партнерах, платні та безоплатні поставки озброєнь з країн євроатлантичного регіону, утворення спільних підприємств у оборонній сфері спільно з іноземними компаніями – ось лише декілька проявів міжнародної співпраці у військово-технічній

сфері, що суттєво посилюють оборонний потенціал держави.

У цьому зв'язку слушною здається теза дослідників Бегми В.М., Шемаєва В.М. та Радова Д.Г., які у науковій статті «Нові напрями військово-технічного співробітництва Україна-США» зазначали, що: «Військово-технічне співробітництво України з іншими країнами стає визначальним фактором забезпечення національної безпеки і оборони держави, зокрема в політичній, воєнній та економічній сферах. Це проявляється за такими напрямками, як-от оснащення Збройних Сил України (ЗСУ) та інших складових сил оборони, реалізація проектів виробництва озброєння та військової техніки (ОВТ) та експорту українського озброєння» [2].

До речі, виокремлені науковцями напрями військово-технічної співпраці з іноземними державами цілком співвідносяться із пріоритетними елементами таких зносин, що наведені у вищезгаданій Аналітичній доповіді, а саме: «збільшення імпорту озброєнь з інших держав; формування нових коопераційних зв'язків для українських виробників озброєнь; збереження можливостей українського ОПК виконувати експортні контракти» [11, с. 41].

Вочевидь, що такі напрями військово-технічного співробітництва визначаються пріоритетними в умовах збройного конфлікту, адже їх безпосередня реалізація приносить необхідні державі зиски: оснащення Збройних Сил та інших військових формувань товарами військового призначення, налагодження спільного виробництва таких товарів, а також розвиток оборонно-промислового комплексу України. Однак варто наголосити, що прояви такої міжнародної співпраці не варто обмежувати виключно наведеними елементами. Так, у Рішенні Ради національної безпеки і оборони України «Про проект Закону України «Про військово-технічне співробітництво з іноземними державами» від 27 березня 2009 року вказується, що до проявів військово-технічного співробітництва належать також, наприклад, знищення (утилізація) товарів військового

призначення, їх модернізація, ремонт тощо [12].

Цікавим видається той факт, що приписами згаданого нормативно-правового акту військово-технічне співробітництво визначається саме як складова зовнішньополітичної діяльності України. Вказаним положенням констатується необхідність більш ширшого сприйняття міжнародної співпраці у військово-технічній сфері, аніж розуміння окремих напрямів такого співробітництва суто як проявів зовнішньоекономічної діяльності держави. Така теза дає підстави вважати, що поряд із отриманням вищезгаданих вигід, одним із завдань військово-технічного співробітництва для будь-якої держави є досягнення певних цілей у зовнішній політиці.

Дійсно, нерідкими були випадки, коли подібне співробітництво між державами залежало від зовнішньополітичних цілей однієї зі сторін. Наприклад, у 1967 році урядом Франції було введено ембарго на постачання до Ізраїлю озброєння, зокрема 50 літаків, що вже були оплачені покупцем. Таке рішення уряду згаданої держави, що була головним постачальником озброєння до Ізраїлю протягом 1950-х та у першій половині 1960-х років, пов'язують із поступовим налагодженням стосунків із арабськими країнами після обрання Шарля де Голля президентом Франції [13].

Звісно, такий принцип, що полягає у необхідності дотримання зовнішньополітичних інтересів держави під час реалізації військово-технічного співробітництва, має поширюватись також і на відповідні процеси в Україні. У цьому зв'язку варто згадати, що у пункті 4 Стратегії зовнішньополітичної діяльності України, що затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021 вказано, що: «зовнішньополітичні зусилля буде спрямовано на розвиток відносин стратегічного характеру з ключовими партнерами на міжнародній арені, передусім з ЄС, НАТО та їхніми державами – членами, здійснення взаємовигідного співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями» [14]. Саме тому і міжнародна співпраця у військово-

технічній сфері повинна вибудовуватися передусім із згаданими попередньо міжурядовими організаціями, а також їх державами-членами.

Слід відмітити, що реалізація військово-технічного співробітництва України з окремою іноземною державою є більш дослідженим та регламентованим процесом. Зазвичай такі зовнішні зносини між країнами врегульовуються двосторонніми міжнародними договорами. Наприклад, Угодою між Урядом України і Урядом Азербайджанської Республіки про військово-технічне співробітництво регламентовані деякі важливі аспекти такої взаємодії двох країн: заборона перепродажу поставлених у межах такої співпраці товарів, зобов'язання двох Сторін зберігати певну інформацію у таємниці, необхідність сприяння у реалізації двостороннього співробітництва тощо [15].

Водночас військово-технічне співробітництво держави саме з міжнародною організацією має певні особливості, що дещо відрізняє порядок реалізації такої співпраці від відповідних зносин на рівні двох країн. Попередньо варто зауважити, що на відміну від поширених та відомих проявів військово-технічної співпраці між державами (контракти на закупівлю озброєнь, військово-технічна допомога, утворення спільних оборонних підприємства тощо), факт існування такого співробітництва саме між державою та міжнародною організацією не завжди є очевидним. Проте, ґрунтуючись на національних та міжнародних правових актах, а також на прикладах реалізації військово-технічної співпраці між згаданими сторонами можливо, по-перше, виокремити деякі види співпраці між державою та міжнародною організацією у військово-технічній сфері, а, по-друге, встановити характерні ознаки, що притаманні таким видам.

Отже, в Указі Президента України «Про заходи щодо вдосконалення військово-технічного співробітництва України з іноземними державами» від 21 квітня 1999 року № 422/99 передбачено, що співробітництво з міжнародними організаціями у військово-технічній сфері є видом

діяльності, що також належить до військово-технічного співробітництва. До речі, цим же положенням визначено, що до військово-технічного співробітництва належить також і інформаційний обмін [16].

Вочевидь у згаданому акті йдеться, зокрема і про обмін між сторонами інформацією військово-технічного характеру. Наприклад, інформацією щодо розробок новітніх зразків озброєння чи військової техніки. Водночас варто наголосити, що у разі військово-технічного співробітництва між державою та міжнародною організацією, інформаційний обмін може здійснюватися також з метою підтримання належного рівня прозорості у сфері міжнародних передач озброєнь.

Мабуть найбільш яскравим прикладом реалізації такого інформаційного обміну між державою та міжнародною організацією є процедура інформування державами про здійснені ними міжнародні передачі визначених категорій озброєння до Регістру звичайних озброєнь ООН, що утворений ще у 1991 році за рішенням Генеральної асамблеї ООН. У публікації Управління ООН з питань роззброєння від 16 квітня 2009 року зазначено, що однією з умов запобігання конфліктів є передбачувана та прозора поведінка держав [17].

Ще одним інструментом інформаційного обміну у сфері військово-технічного співробітництва між державою та вказаною міжнародною організацією є процедура надання урядом держави стандартизованого Звіту ООН про військові витрати (Military Expenditures). Форма звітності, що розроблена ще у 1981 році, охоплює, серед іншого, витрати на закупівлю озброєнь та військової техніки, модернізацію та будівництво військових об'єктів тощо [18].

Заслуговує на увагу також процедура інформаційного обміну у сфері військово-технічного співробітництва, що передбачена Документом ОБСЄ про легкі озброєння та стрілецьку зброю. Частиною 1 статті F «Обмін інформацією та інші заходи забезпечення транспарентності» Розділу III

згаданого акту передбачено, що держави-члени ОБСЄ щорічно мають здійснювати обмін інформацією про увесь експорт та імпорт стрілецького озброєння за минулий рік. Вказана інформація повинна надаватися також до Центру запобігання конфліктам ОБСЄ [19].

До речі, згідно з Рішенням Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ від 26 травня 2008 року № 5/08 «Оновлення принципів ОБСЄ щодо контролю за експортом переносних зенітно-ракетних комплексів» держави-члени мають повідомляти про міжнародні поставки ПЗРК, керуючись правилами обміну інформацією, що встановлені Документом ОБСЄ про легкі озброєння та стрілецьку зброю [20].

Цікавим видається також і досвід держав-учасниць Європейського Союзу у сфері обміну відповідною інформацією зі вказаною міжнародною організацією. Так, у статті 8 Спільної позиції Ради 2008/944/CFSP від 8 грудня 2008 року про визначення спільних правил контролю за експортом товарів і технологій військового призначення йдеться про зобов'язання кожної держави-учасниці щорічно надавати до Європейської служби зовнішніх дій інформацію за попередній календарний рік щодо здійсненого експорту товарів і технологій військового призначення [21].

Необхідно відмітити, що органом уповноваженим надавати визначену інформацію до деяких міжнародних організацій є саме Державна служба експортного контролю України (далі – ДСЕК). У підпункті 17 пункту 4 Положення про Державну службу експортного контролю України, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року № 159, вказується на такий функції згаданого органу: «здійснює в установленому порядку обмін інформацією у сфері експортного контролю з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями» [22].

Водночас підпункт 21 пункту 4 аналізованого Положення містить норму, якою встановлено обов'язок ДСЕК у визначених законодавством

випадках надавати Міністерству закордонних справ України та іншим державним органам інформацію щодо експорту та імпорту окремих категорій товарів військового призначення та товарів подвійного використання для подальшого інформування міжнародних організацій [22]. Вказаний припис дає підстави стверджувати про наявність у декількох органів державної влади повноважень здійснювати обмін інформацією із міжнародними організаціями про міжнародні передачі озброєнь та деяких інших матеріалів. Наприклад, підготовку та участь представників України у засіданні Групи з питань інформаційного обміну Режиму контролю за ракетними технологіями забезпечує Державне космічне агентство України [23].

Ще одним напрямом співпраці у військово-технічній сфері між державою та деякими міжнародними організаціями є співробітництво у сфері міжнародних передач озброєнь, військової техніки, товарів подвійного використання тощо. У цьому зв'язку у якості прикладу слід навести процес реалізації Україною співробітництва з Агенцією НАТО з підтримки та постачання, що є виконавчим органом Організації НАТО з підтримки та постачання. До компетенції вказаного органу, серед іншого, належить право здійснювати закупівлі на користь замовників. Постачальниками визначених товарів переважно є компанії, що розташовані у країнах-учасниках НАТО. Однак, у деяких випадках можуть бути допущені також і ті компанії, що знаходяться у інших країнах.

Слід наголосити, що відповідно до положень Закону України «Про оборонні закупівлі», а також до Переліку міжнародних спеціалізованих організацій, їх представництв, що здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 року № 527, закупівлі зазначених товарів через Агенцію НАТО з підтримки та постачання, а також через Агенцію НАТО із зв'язку та інформації та Програму Уряду США

«Міжнародні військові продажі», здійснюються без застосування процедур визначених попередньо згаданим Законом України [24; 25].

Також варто згадати нещодавню заяву генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга щодо необхідності подальшого посилення ролі Північноатлантичного альянсу у координації процесу постачань озброєнь до України [26]. Таке твердження слід вважати ще одним свідченням існування попередньо виокремленого напрямку військово-технічного співробітництва між державою та міжнародною організацією, що полягає у двосторонній співпраці у сфері міжнародних передач товарів військового призначення та товарів подвійного використання.

До речі, такий напрям співробітництва Україна вибудовує також і з Європейським Союзом. Важливим інструментом реалізації таких зносин є створений 22 березня 2021 року Європейський фонд миру, який фінансується за рахунок внесків держав-членів. У межах дії вказаного фонду реалізуються деякі заходи допомоги іншим країнам, зокрема йдеться про постачання товарів військового призначення, наприклад, закупівлі на користь України артилерійських боєприпасів та ракет у компаній, що розташовані у країнах-учасниках Європейського Союзу або у Норвегії.

Ще одним важливим та невід'ємним напрямом військово-технічного співробітництва між державою та міжнародною організацією є проведення спільних науково-технічних досліджень та обмін технологіями. Пунктом 3 статті 10 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони встановлено, що: «Україна та Європейське оборонне агентство встановлюють тісні контакти для обговорення питань, пов'язаних з удосконаленням військових спроможностей, зокрема питань технічного характеру» [27]. Вказана агенція Європейського Союзу створена, серед іншого, для стимуляції оборонних досліджень та технологій, а також для зміцнення європейської

оборонної промисловості.

Також відповідний напрям військово-технічного співробітництва здійснюється Україною із НАТО. У повідомленні Місії України при НАТО зазначається, що відповідна співпраця між двома Сторонами розпочалась ще у 1991 році та реалізується за допомогою механізмів програми НАТО/Партнерства заради миру «Наука заради миру та безпеки» [28]. Також заслуговує уваги нещодавно впроваджене співробітництво між Україною та НАТО у сфері технологій подвійного призначення. Вбачається, що у 2022 році Північноатлантичний альянс створив Фонд інновацій НАТО для розвитку технологій. Планується, що зазначений Фонд має інвестувати 1 мільярд євро в стартапи спрямовані на розробку технологій подвійного призначення [29].

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження варто констатувати, що військово-технічне співробітництво між державою та міжнародною організацією є не менш важливим елементом зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності будь-якої держави, аніж такі зносини між двома державами. Основними напрямками такої співпраці є: інформаційний обмін, співробітництво у сфері міжнародних передач товарів військового призначення, а також спільні науково-технічні дослідження та обмін технологіями. Правове врегулювання таких виокремлених елементів військово-технічного співробітництва в Україні здебільшого здійснюється із деяким відмінностями. Наприклад, на процедури закупівлі товарів військового призначення та товарів подвійного використання через Агенцією НАТО з підтримки та постачання не поширюються вимоги Закону України «Про оборонні закупівлі».

Подальші дослідження у запропонованій сфері варто спрямувати на вивчення особливостей національного правового регулювання реалізації процедури обміну технологіями (як військовими, так і технологіями

подвійного використання) між Україною та такими міжнародними безпековими організаціями як НАТО та Європейський Союз. Вказаний напрям подальших досліджень є доволі актуальним, адже розвиток такого типу зносин особливо інтенсифікувався вже після повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році.

Література

1. Софронов О.О. Військово-технічне співробітництво як складова державної політики України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. № 94. С. 138-143.
2. Бегма В.М., Шемаєв В.М., Радов Д.Г. Нові напрями військово-технічного співробітництва Україна – США. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 3-4 (51). С. 76-82.
3. Попко С.М. Військово-технічна співпраця України та НАТО: теорія, практика (1997-2004). *Проблеми гуманітарних наук*. 2020. № 5/47. С. 450-465.
4. Ханін І.Г. Напрями активізації військово-технічного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. *Ефективна економіка*. 2015. № 7. С. 34.
5. Чеховська М. М. Європейський вектор військово-технічного співробітництва України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. С. 66.
6. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України. Київ : Логос, 2003. 328 с.
7. Ліпкевич С.Я. Правові аспекти співробітництва України з НАТО. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 634. С. 163-172.
8. Бурдяк В.І., Мороз І.І. Перспективи співробітництва «Україна – НАТО» і роль у ньому польського фактора. *Політичний менеджмент*. 2008. № 3. С. 165-174.

9. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.В. Галунько та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

10. Військове право : підручник / І.М. Коропатнік та ін. Київ : Алерта, 2019. 648 с.

11. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки : Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2015. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-nacionalnogo-institutu-strategichnikh> (дата звернення: 01.07.2024).

12. Про проект Закону України «Про військово-технічне співробітництво з іноземними державами» : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27.03.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-09#Text> (дата звернення: 01.07.2024).

13. France. *CAMERA*. URL: <https://www.sixdaywar.org/players/france/> (дата звернення: 01.07.2024).

14. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України : Указ Президента України від 26.08.2021 р. № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> (дата звернення: 01.07.2024).

15. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про військово-технічне співробітництво : міжнародний документ від 24.03.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/031_061#Text (дата звернення: 02.07.2024).

16. Про заходи щодо вдосконалення військово-технічного співробітництва України з іноземними державами : Указ Президента

України від 21.04.1999 р. № 422/99. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422/99#Text> (дата звернення: 02.07.2024).

17. Assessing the united register of conventional arms. UNODA Occasional Papers. No. 16, April 2009. URL: <https://front.un-arm.org/wp-content/uploads/assets/HomePage/ODAPublications/OccasionalPapers/PDF/OP16.pdf> (дата звернення: 02.07.2024).

18. Military Expenditures. *United Nations*. URL: <https://disarmament.unoda.org/convarms/milex/> (дата звернення: 03.07.2024).

19. Документ ОБСЄ про легкі озброєння та стрілецьку зброю : міжнародний документ від 24.11.2000 р. URL: <https://www.osce.org/fsc/20783> (дата звернення: 03.07.2024).

20. Рішення Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ «Оновлення принципів ОБСЄ щодо контролю за експортом переносних зенітно-ракетних комплексів» : міжнародний документ від 26.05.2008 р. № 5/08. URL: <https://www.osce.org/fsc/20783> (дата звернення: 03.07.2024).

21. Council Common Position 2008/944/CFSP of 8 December 2008 defining common rules governing control of exports of military technology and equipment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008E0944-20190917> (дата звернення: 03.07.2024).

22. Про затвердження Положення про Державну службу експортного контролю України : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/159-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.07.2024).

23. Про затвердження Порядку участі представників України в діяльності міжнародних режимів експортного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1072. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.07.2024).

24. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. Дата оновлення: 16.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення: 04.07.2024).

25. Перелік міжнародних спеціалізованих організацій, їх представництв, що здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 26.05.2021 р. № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2021-%D0%BF#n8> (дата звернення: 04.07.2024).

26. НАТО перебере на себе координацію із допомоги Україні. ЗМІ пишуть, що так альянс убезпечується на випадок перемоги Трампа. *Голос Америки*. 2024. URL: <https://www.holosameryky.com/a/nato-pro-koordynaciju-dopomohy-ukrajini/7653446.html> (дата звернення: 04.07.2024).

27. Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами членами, з іншої сторони : міжнародний документ від 21.03.2014 р. Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 04.07.2024).

28. Науково-технічне співробітництво Україна – НАТО. *Місія України при НАТО*. 2020. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/naukovo-tehniche-spivrobitnictvo-ukrayina-nato> (дата звернення: 04.07.2024).

29. Мінцифри розширює співробітництво з НАТО у сфері технологій подвійного призначення. *Урядовий портал*. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfyry-rozshyriuie-spivrobitnytstvo-z-nato-u-sferi-tekhnologii-podviinoho-pryznachennia> (дата звернення: 04.07.2024).

References

1. Sofronov O.O. Viiskovo-tekhnichne spivrobitnytstvo yak skladova derzhavnoi polityky Ukrainy. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. 2010. № 94. S. 138-143 [in Ukrainian].
2. Behma V.M., Shemaiev V.M., Radov D.H. Novi napriamy viiskovo-tekhnichnoho spivrobitnytstva Ukraina – SShA. *Stratehichni priorytety*. 2019. № 3-4 (51). S. 76-82 [in Ukrainian].
3. Popko S.M. Viiskovo-tekhnichna spivpratsia Ukrainy ta NATO: teoriia, praktyka (1997-2004). *Problemy humanitarnykh nauk*. 2020. № 5/47. S. 450-465 [in Ukrainian].
4. Khanin I.H. Napriamy aktyvizatsii viiskovo-tekhnichnoho spivrobitnytstva mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 7. S. 34 [in Ukrainian].
5. Chekhovska M. M. Yevropeyskyi vektor viiskovo-tekhnichnoho spivrobitnytstva Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. № 41. S. 66 [in Ukrainian].
6. Hubskyi B.V. Yevroatlantychna intehratsiia Ukrainy. Kyiv: Lohos, 2003. 328 s. [in Ukrainian].
7. Lipkevych S.Ia. Pravovi aspekty spivrobitnytstva Ukrainy z NATO. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. 2008. № 634. S. 163-172 [in Ukrainian].
8. Burdiak V.I., Moroz I.I. Perspektyvy spivrobitnytstva «Ukraina – NATO» i rol u nomu polskoho faktora. *Politychnyi menedzhment*. 2008. № 3. S. 165-174 [in Ukrainian].
9. Administrativne pravo Ukrainy. Povnyi kurs: pidruchnyk / V.V. Halunko ta in. Kherson: OLDI-PLIuS, 2018. 446 s. [in Ukrainian].
10. Viiskove pravo: pidruchnyk / I.M. Koropatnik ta in. Kyiv: Alerta, 2019. 648 s. [in Ukrainian].

11. Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy u sferi natsionalnoi bezpeky: Analitychna dopovid Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen do pozacherhovoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. 2015. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-nacionalnogo-institutu-strategichnykh> [in Ukrainian].

12. Pro proekt Zakonu Ukrainy «Pro viiskovo-tekhniche spivrobitnytstvo z inozemnymi derzhavamy»: Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 27.03.2009 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-09#Text> [in Ukrainian].

13. France. CAMERA. URL: <https://www.sixdaywar.org/players/france/>.

14. Stratehiia zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.08.2021 r. № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> [in Ukrainian].

15. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Azerbaidzhanskoj Respubliki pro viiskovo-tekhniche spivrobitnytstvo: mizhnarodnyi dokument vid 24.03.1997 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/031_061#Text [in Ukrainian].

16. Pro zakhody shchodo vdoskonalennia viiskovo-tekhnicznego spivrobitnytstva Ukrainy z inozemnymi derzhavamy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 21.04.1999 r. № 422/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422/99#Text> [in Ukrainian].

17. Assessing the united register of conventional arms. UNODA Occasional Papers. No. 16, April 2009. URL: <https://front.un-arm.org/wp-content/uploads/assets/HomePage/ODAPublications/OccasionalPapers/PDF/OP16.pdf>.

18. Military Expenditures. *United Nations*. URL: <https://disarmament.unoda.org/convarms/milex/>.

19. Dokument OBSiE pro lehki ozbroiennia ta striletsku zbroiu: mizhnarodnyi dokument vid 24.11.2000 r. URL: <https://www.osce.org/fsc/20783> [in Ukrainian].

20. Rishennia Forumu bezpekovoho spivrobitnytstva OBSiE «Onovlennia pryntsyviv OBSiE shchodo kontroliu za eksportom perenosnykh zenitno-raketnykh kompleksiv»: mizhnarodnyi dokument vid 26.05.2008 r. № 5/08. URL: <https://www.osce.org/fsc/20783> [in Ukrainian].

21. Council Common Position 2008/944/CFSP of 8 December 2008 defining common rules governing control of exports of military technology and equipment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008E0944-20190917>.

22. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu eksportnoho kontroliu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.03.2015 r. № 159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/159-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

23. Pro zatverdzhennia Poriadku uchasti predstavnykiv Ukrainy v diialnosti mizhnarodnykh rezhymiv eksportnoho kontroliu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12.2017 r. № 1072. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

24. Pro oboronni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 17.07.2020 r. № 808-IX. Data onovlennia: 16.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> [in Ukrainian].

25. Perelik mizhnarodnykh spetsializovanykh orhanizatsii, yikh predstavnytstv, shcho zdiisniuiut zakupivli tovariv, robit i posluh oboronnoho pryznachennia: zatv. Postanovoio Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.05.2021 r. № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2021-%D0%BF#n8> [in Ukrainian].

26. NATO perebere na sebe koordynatsiiu iz dopomohy Ukraini. ZMI pyshut, shcho tak alians ubezpechuietsia na vypadok peremohy Trampa. *Holos*

Ameryky. 2024. URL: <https://www.holosameryky.com/a/nato-pro-koordynaciju-dopomohy-ukrajini/7653446.html> [in Ukrainian].

27. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy chlenamy, z inshoi storony: mizhnarodnyi dokument vid 21.03.2014 r. Data onovlennia: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

28. Naukovo-tehniczne spivrobitnytstvo Ukraina – NATO. *Misiia Ukrainy pry NATO*. 2020. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/naukovo-tehniczne-spivrobitnictvo-ukrayina-nato> [in Ukrainian].

29. Mintsyfry rozshyriuie spivrobitnytstvo z NATO u sferi tekhnolohii podviinoho pryznachennia. *Uriadovi portal*. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-rozshyriuie-spivrobitnytstvo-z-nato-u-sferi-tekhnolohii-podviinoho-pryznachennia> [in Ukrainian].